

מאסטר של כבוד

מאת זהר שביט

לא אל שרה נתניהו עצמה, אלא אל האוניברסיטה העברית יש להפנות את הביקורת על אופן הענקתו של התואר השני לאשת ראש הממשלה. מתעורר החשש כי לא רק כוונה לזכות במנת יחסי ציבור היתה כאן, אלא גם רצון להחניף לשלטון

שרה נתניהו זכתה סוף־סוף בתואר אס"אי מט" עם האוניברסיטה העברית. זאת בוודאי סיבה טרם בה לחגיגה במשפחת נתניהו, אבל החגיגה המשפחתית נהפכה לאירוע לאומי מצולם, ונשיא האוניברסיטה העברית בכבודו ובעצמו הטריח את עצמו לטקס והעניק את התעודה המיוחלת. מה עורר את תגובות הביקורת נגד המאורע ומה בע"צם עשוי להסתתר מאחורי הסיפור על התואר "מוסמך האוניברסיטה" של שרה נתניהו?

אפשר לטעון כנגד הביקורת המובעת כאן, שמדובר בעוד גילוי של צרות עין "שמאלנית" או אולי "נשית". אבל בעיקרו של דבר ביקורת איננה מופנית כלפי שרה נתניהו אלא כלפי שליטונות האוניברסיטה העברית. מדובר כאן בהעדר פה מסוג לא נעים, שביטורה לא רק רצון לזכות ברגע נחת של יחסי ציבור אלא גם, חוששתני, כרצון להתחנף לשלטון.

שרה נתניהו, הפרופ' גוטפרינד וראש הממשלה בטקס הענקת האס"אי. תואר אקדמי או תואר כבוד

מהתכנות שהתפרסמו בעיתונים ומתגובותיה של דוברת האוניברסיטה עולה התמונה הבאה: לפני כעשר שנים נרשמה תלמידה, שמאוחר יותר השתנה שם משפחתה לנתניהו, ללימודים לקראת התואר השני במחלקה לפסיכולוגיה חינוכית. את לימודיה לתואר השני היתה אמורה, כמו כל תלמידי אחר, לסיים במשך שתי שנות לימוד. רוב התלמידים אינם מצליחים לעמוד בלוח הזמנים הנוקשה הזה, כגלל קשיי פרנסה ומשום שבשלב הזה הם בדרך כלל בעלי משפחה. לאחר חמש שנים חל חוק התיישנות ולימודיו של התלמיד מופסקים. כדי לקבל אישור להמשיך בלימודיו הוא נדרש או לפנות לוועדות פקולטתיות וחוק פקולטתיות. המקרים שבהם מאשרים לטטרנטס להאריך את לימודיו לתואר השני למשך של עשר שנים הם נדירים מאוד.

לשם השלמת תקופת לימודיה, שהתארכה, היה על שרה נתניהו לכתוב עבודת גמר. מתברר שהי מנחה שלה העמיד לרשותה, ולרשות תלמידה נר' ספת, מסד נתונים, פרי מחקרן של שלוש שנים של חוקרת אחרת, רות בן אפרים. תזה זאת עוסקת במהימנות מבחן וסקלה. להעמדת סימן שאלה על אמינותו של מבחן זה יש השלכות על הפרקטיקה של הפסיכולוגים ולפיכך על עתידם של הילדים במדינת ישראל כמעט בכל שלבי חייהם.

כנהוג בתזות פורצות דרך כאלה, סללה רות בן אפרים את הדרך למחקרי המשך, שאחד מהם הי' תה אמורה לעשות שרה נתניהו. מלכתחילה אי' פוא היה לה מנרס מחקרי מצומצם היקף, שלא יעלה תרומה מקורית לא מבוזבזת איסוף החומר ולא מן הבחינה התיאורטית. תרומתה של עבודת האס"אי של שרה נתניהו היתה אמורה להתמצות איפוא באישוש רעיונות שהועלו במחקר הראשי. במלים אחרות, מבחנה העיקרי של נתניהו היה

להציג את היכולת לארגן חומר קיים. אין בכך כל חדש או מיוחד, שכן דרכו של המחקר היא שלע"תים תכופות מאוד ממשכיים חוקרים בדרך שנסד ללה בירי חוקר קודם ומנסים לאשש אותה.

ממה שהתפרסם, רק מי שערך את עבודת הגמר שלה יודע עד כמה עמדה שרה נתניהו במבחן האי קדמי הנדרש. האומנם ערך את העבודה רק מהצד המבני והסגנוני? אם אכן כך הדבר, מדוע שילמה לו האוניברסיטה שכר בעד חמישים עד שישים שעות עריכה? והאם ארגון החומר, ניסוחו וסגנונו אינם חלק נכבד מהתוצר הנדרש מעבודה שהיא בעיקרה סיכומית? העורך, כך נאמר, גם סייע בארגון הביבליוגרפיה ועוד מרעין בישין אקדמיים מעין אלה, שהם חלק מהעבודה השחורה והמיומנות הנדרשות מכל מי שמבקש להיכנס למועדון האקדמי.

רק טבעי שבמקרה של שרה נתניהו עולה הסב

רה, שקיבלה תנאים עדיפים וסיוע חריג בשל מע' מרה. האם תלמיד מן השורה, מצטיין ככל שיהיה, היה זוכה לקבל את התנאים שקיבלה נתניהו? כל מי שמנחה סטודנטים בעבודות המחקר שלהם זהו הנוהג המקובל באוניברסיטה העברית? האם כל תלמידי המחקר שלה לתואר השני זוכים לעז' רה ברמות עורך ומימון עבודתו? הסטודנטים של אוניברסיטת תל אביב, לפחות, נאלצים לשלם בכספם אפילו את הוצאות ההדפסה והשכפול של ששת העותקים של העבודה שהם נדרשים להגיש, וודאי שאינם זוכים לעורך על חשבון הבית.

ואם החמיץ התלמיד את הטקס מפני ששירת במילואים, או מפני שחלה או מכל סיבה מוצדקת אחרת, והטקס חשוב לו ולמשפחתו, האם יזכה לט' קס סמלי אחר? מובן שלא. אמנם האוניברסיטה העברית מגמגמת וטוענת שלא היה זה טקס, אלא ביקור של ראש הממשלה במוסד, אבל זהו תירוץ קלוש. האם נשיא האוניברסיטה העברית, הפרופ' חנוך גוטפרינד, היה טורח להעניק בטקס פרטי את התעודה לתלמיד מחקר אחר, מצטיין ככל שיהיה? יש להניח שלא. הקורא שאינו בקי בסד' ריה של האקדמיה עשוי לקבל את הרושם ששרה נתניהו קיבלה תואר כבוד מהאוניברסיטה העב' רית ולא תואר אקדמי הנרכש בעמל.

כאמור, אין לי טענות לשרה נתניהו. אם מעמ' רה הציבורי היה לה לתועלת, הרי אין בכך הרש' אצלנו. טענות מופנות אם כן לנשיא האוניברסיטה העברית, הפרופ' חנוך גוטפרינד, ולמנגנון שניהל את מסע יחסי הציבור של הענקת התואר לשרה נתניהו. ההתנבחות וההתמסרות של האוניב' רסיטה העברית לעבודת הגמר של נתניהו מער' ררות תהיות ומבשרות רעות. האומנם גבר כאן יצר ההתנפה לשלטון עד כדי כך שהתעורר רצון לקיים טקס פרטי לכאורה וציבורי (ואפילו "לאומי") למ' עשה? האם לא ניתנה הדעת לעולל הנגרם לחוקרת מהאוניברסיטה העברית, שלא התמזל מזלה להימ' נות עם מי שזוכים בכיבודים אבל עשתה את העבר בחלונות הגבוהים?

אמנם מדובר בסיפור לא גדול, שהיה אולי נשאר מאחורי הקלעים אלמלא הוציאו אותו שות' פיו לאור היום. אבל הצרימה ניכרת משום שמדובר במוסד אקדמי הצריך להקפיד על יחס שווה לכל תלמידיו ועל דפוסי עבודה והערכה מוצקים. כללים אלה לא נשמרו במקרה הנידון, ויש רק לקוות שמדובר בחריגה ובעצרימה ולא בכיוון דרך. הנחמה היחידה כאן עשויה להיות, שאם במשפחת נתניהו נחשב תואר אקדמי להישג מיוחד כל כך, חייב את העזרה למחקר ולסטודנטים נזקקים באמת.

הכתבת מלפנת בקבוצת מחקר ותרבות באוניברסיטת תל אביב ומנחה תלמידים בכתיבת עבודות גמר לתואר השני והשלישי

9896 (גולף)